

**Звіт завідувача кафедри
історії української літератури
Олени МАТУШЕК
про роботу
у 2023–2024 навчальному році,
доктора філологічних наук, професора**

1. Робота з кадрами

Склад кафедри історії української літератури:

Загальна кількість науково-педагогічних працівників – 12; ставок – 12.

Кількість докторів наук, професорів – 2, ставок – 2.

Кількість докторів наук, доцентів – 2.

Кількість кандидатів наук, доцентів – 8, ставок 8.

Кількість аспірантів денної форми навчання – 1, заочної форми – 3.

Кафедра реально працює на 10,75 ставки, оскільки має у своєму складі 1 мобілізованого до лав ЗСУ.

2. Навчальна робота

Загальне навчальне *навантаження кафедри склало 5907 год.* Воно виконане у повному обсязі, крім годин, що пов'язані зі зміною контингенту, зміною навчальних планів, вибором мфд, академвідпустками й відрахуваннями аспірантів та студентів.

Заняття протягом року велися у дистанційній формі.

Кафедра *забезпечує* викладання основних курсів для спеціальності 035 «Філологія», спеціалізацій 035.01 «Українська мова і література», 035.033 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша польська», 035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша російська», 035.08 «Класичні мови та літератури (переклад включно)» та 061 «Журналістика». Викладачі кафедри також ведуть наукові семінари за основною спеціалізацією й пропонують свої курси для міжфакультетських дисциплін.

Викладацький склад кафедри *забезпечує читання всіх фахових курсів* та спецкурсів з історії української літератури, а саме: «Історія української літератури Х-XVIII століть», «Історія української літератури першої половини ХІХ століття», «Історія української літератури другої половини ХІХ століття», «Історія української літератури кінця ХІХ – поч. ХХ ст.», «Історія української літератури ХХ століття», «Історія української літературної критики», «Українська література в контексті культури», «Українська проза 20-х років ХХ століття», «Лірична поезія 20-40-х років ХХ століття», «Біблія і українська література», «Літературознавчий аналіз середньовічного й ранньомодерного тексту», «Літературне редагування», «Інтермедіальні аспекти української літератури», «Українська література для дітей та юнацтва», «Українська драматургія 20-х рр. ХХ ст. – початку ХХІ ст.», «Польська література», «Мілітарний дискурс української літератури ХХ століття», «Історія українського літературознавства» та інших.

З кожної дисципліни викладачі кафедри *розробили навчально-методичні комплекси*, оновили *робочі програми*, конспекти лекцій, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи студентів, питання до іспитів і заліків, пакети

екзаменаційних білетів, списки питань до контрольних робіт та іспитів, а також критерії оцінювання знань і вмінь студентів. Викладачі кафедри регулярно публікують навчально-методичні матеріали з відповідних дисциплін. У навчальному процесі широко застосовуються сучасні мультимедійні технології, інтерактивні засоби навчання (презентації, аудіолекції, спілкування викладачів і студентів у режимі онлайн тощо).

Для студентів спеціалізації «Українська мова і література» розроблено програми атестаційних іспитів, методичні вказівки для виконання курсових робіт та кваліфікаційних робіт. Проведення педагогічної та асистентської практик забезпечене відповідними програмами та базами, серед яких - Харківська гімназія №1, Харківська гімназія № 23, Харківська гімназія № 116, Харківський лицей № 149, Харківська ЗОШ № 105, Харківська Маріїнська гімназія, Харківська спеціалізована школа № 119, Харківська ЗОШ № 104, Харківська ЗОШ № 78, Харківською спеціалізованою школою № 85, Харківською загальноосвітньою школою № 157.

Кафедра керується стандартами вищої освіти та освітніми програмами для студентів спеціальності 035 Філологія, спеціалізації українська мова і література.

Запровадження нових спеціалізацій та ОПП

Кафедра створила ОПП 014 Середня освіта «Українська мова і література та світова література», тимчасовий стандарт та навчальний план для неї, а також брала активну участь у формуванні ОПП «Українська мова і література та польська мова і література» зі спеціальності 014 Середня освіта.

Запровадження нових навчальних дисциплін

Викладачами кафедри розроблена тематика курсів для формування індивідуальної траєкторії навчання студентів, ведеться укладання відповідних робочих програм. Минулого року було успішно впроваджено курс для вільного вибору студентів, а саме – «Харків – столиця розстріляного Відродження» (доц. Сподарець М. П.).

Дистанційне навчання

Усі викладачі кафедри опанували засоби для здійснення дистанційного навчання, а саме – успішно працюють на платформах Moodle та Googleclassroom,

Для проведення онлайн лекцій, практичних занять, кураторських годин використовуються такі платформи, як Zoom, Googlemeet, Facebookroom, Viber, Skype, а також створюються закриті групи в соціальних мережах (як правило, для наукових семінарів). Для проведення занять записуються аудіолекції, відеолекції з презентаціями, виготовляються презентації й т. ін.

Було скориговано самостійну роботу студентів.

Кваліфікаційні роботи й атестаційні іспити

Кафедра керувала кваліфікаційними роботами 7 магістрів (5 на денній і 2 на заочній формі навчання) та 11 бакалаврів (усі – денної форми навчання). Захист кваліфікаційних робіт студентів продемонстрував здатність більшості випускників до самостійної дослідницької роботи. Про це свідчать і оцінки, отримані випускниками. Результати магістрів-денників: «відмінно» – 3, «добре» – 1, «задовільно» – 1. Результати магістрів-заочників: «відмінно» – 1, «добре» – 1. Результати захистів кваліфікаційних робіт студентів-бакалаврів: 9 – «відмінно», 1 – «добре».

Під час атестаційного іспиту з історії української літератури студенти показали здебільшого високі результати: 10 студентів денної форми навчання склали іспит успішно, з яких 5 – на «відмінно», 5 – на «добре». Студенти заочної форми навчання (ОПП «Українська мова і література та англійська мова») також мали високі результати: 3 – «відмінно», 2 – «добре».

Підвищення кваліфікації, виконання плану стажувань

Протягом навчального року викладачів пройшли підвищення кваліфікації, а саме - проф. Ю. А. Ісіченко, проф. О. І. Борзенко, доц. Г. О. Савчук доц. М. П. Сподарець, доц. Т.М. Трофименко.

Методична робота

Борзенко О. І. протягом багатьох років пише й успішно видає підручники для закладів загальної середньої освіти. У минулому навчальному році з'явився його підручник:

Борзенко О. І. Українська література: підручник для 5 класу закладів середньої освіти. Х.: Ранок, 2024. 272 с.

Кафедра в інтернеті та соцмережах

Інформація щодо складу кафедри, її наукової, навчально-методичної роботи та подій виставляється на базі сайту філологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна (адреса: <http://philology.karazin.ua/>), а також на сторінках «Кафедра історії української літератури Каразінського» та «Досвід викладання української літератури» у мережі FACEBOOK.

3. Наукова діяльність

Кафедра працює над темою «Жанрово-стильові особливості української літератури Х-XXI століть».

Протягом 2023–24 навчального року викладачі й аспіранти кафедри опублікували **6 статей** у фахових виданнях України категорії Б, **1 статтю** – у виданні, що індексується у Web of Science (доц. Антонович С. О.), монографію доц. Трофименко Т.М. (*Trofymenko T. Mit spitzer Feder: Was Sie schon immer über ukrainische Literatur wissen wollten / Übersetzt Beatrix Kersten. Jena: Verlag Friedrich Mauke, 2023.*); розділ у колективній закордонній монографії Princess Olha: from the Middle ages to the Baroque period // Сильні жінки Середньовіччя і образ нової Європи / *Starke Frauen des Mittelalters und das Bild des neuen Europa* (Hgg.) Novikova, O., Pronkevych, O., Romaniuk, S., Schweier, U. München: Verlag readbox unipress & Open Publishing LMU. (проф. Матушек О.Ю.).

Результати наукової роботи кафедри відображені в численних науково-популярних **статтях**.

Кафедряни брали участь з доповідями у численних міжнародних і всеукраїнських конференціях (зафіксовано у звіті з наукової роботи).

Члени кафедри працюють в редакційних колегіях фахових видань. **Борзенко О. І. та Ісіченко Ю. А.** – у редакційному штаті журналу «Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна». Серія «Філологія» (karazin.ua). **Матушек О. Ю.** – у редакційному штаті журналу «Філологічні трактати» Сумського державного університету (sumdu.edu.ua).

Захист дисертацій, робота з аспірантами та докторантами

Кафедра сприяє успішному закінченню аспірантури та захисту дисертацій.

Кафедра успішно забезпечує викладання на III рівні навчання. Аспірантам денної й заочної форм навчання викладаються курси: «Парадигми сучасної філології», «Аксіологічний вимір ранньомодерного тексту», «Рецепція Біблії в українській літературі XIX–XX ст.», «Українська постмодерна проза», «Підготовка наукових публікацій».

Викладачі кафедри (Головко Л. Г., Матушек О. Ю., Кисіль В. В., Сподарець М. П., Борзенко О. І.) здійснюють і здійснювали **керівництво** написанням роботи на ступінь доктора філософії.

Протягом року було сформовано три спеціалізовані вчені ради, у яких відбулися три захисти докторів філософії:

1. **«Ідеологічний дискурс романів І. Багряного (літературні твори та кіноверсії, еміграція – Україна)** на ступінь доктора філософії Макарадзе Христини Зурабівни (кер. **проф. Матушек О. Ю.**). Захист відбувся 26.01.2024 року в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Рішення набрало чинності з 26 січня 2024 р.

2. **«Поетика повсякденності в українській і польській сучасній жіночій прозі (Ірен Роздобудько – Мануела Гретковська)»** на ступінь доктора філософії Смаровоз Ірини Сергіївни (кер. **проф. Борзенко О. І.**). Захист відбувся 30.01.2024 року в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Рішення набрало чинності з 30 січня 2024 р.

3. Гладкової Марини Валеріївни **«Мотивні домінанти в прозі В. Дрозда 1970–1980-х років»** (кер. **доц. Головко Л. Г.**). Захист відбувся 30.01.2024 року в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Рішення набрало чинності з 30 січня 2024 р.

Члени кафедри регулярно виступають експертами кандидатських дисертацій, готують відгуки на автореферати дисертацій та беруть участь у захистах як офіційні опоненти (проф. Ісіченко Ю. А.) й рецензенти (Кремінська І. М., Антонович С. О.)

Організація наукової роботи студентів та її результати

Куратор студентського наукового товариства Г. О. Савчук став організатором II Всеукраїнської (НЕ)класичної студентської наукової інтернет-конференції «Мовно-літературний коворкінг» (21-22.11.2023) та конференції «Мова – література – ідеологія» (16.04.2024). Члени кафедри здійснюють керівництво науковою роботою студентів у наукових семінарах та готують їх до участі у студентських наукових конференціях. Щороку студенти-семінаристи кафедри беруть участь у студентських конференціях, що організовуються філологічним факультетом і СНТ.

Гноєва Н. І., Кремінська І. М., Борзенко О. І., Матушек О. Ю., Сподарець М. П. підготували студентів до участі в XVI Регіональній студентській науковій конференції «Мова – література – ідеологія» (16.04. 2024): Комякова О., Рижих К., Глотов І.

Кремінська І. М. підготувала студентів (Боздирева Лідія, Кондрачук Альона, Назимко Юлія, Нестеренко Дарина, Тарасенко Діана) для участі в IX міжнародній науково-практичній студентській конференції «Медіакомунікації та інформаційна

діяльність як складники сучасних соціосистем» (20–21.03. 2024, Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса).

Кафедра брала участь у організації й проведенні конкурсу Т. Шевченка і конкурсу студентських наукових робіт.

4. Робота зі вступниками, профорієнтаційна активність, сприяння працевлаштуванню

Викладачі кафедри беруть активну участь у роботі МАН: консультують учнів та вчителів, які керують науково-дослідною роботою школярів, рецензують роботи, оцінюють роботи як члени журі на районному й обласному рівнях. Доц. Сподарець М. П. працює у секції «Українська література» як член журі; доц. Антонович С. О. керує секцією «Фольклористика» на обласному конкурс-захисті учнів-членів МАН.

Кафедра була співорганізатором зустрічі з випускниками різних років і стейголдерами «Філологи у часи війни» (12.04.2024).

На кафедрі постійно оновлюється інформація про працевлаштованих випускників і для працевлаштування випускників.

5. Міжнародне й міжвузівське наукове співробітництво

Науковці кафедри історії української літератури постійно підтримують творчі контакти з ученими Польщі. Зокрема налагоджено постійні зв'язки з Варшавським університетом (Кафедра міжкультурних досліджень Центрально-східної Європи). Ми працюємо над спільними науковими проєктами щодо спілкування між студентами й вивчення польсько-українських культурних взаємин. Зокрема, кафедра історії української літератури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та Кафедра Міжкультурних досліджень Центрально-Східної Європи Варшавського університету успішно реалізували спільний проєкт «Mury runa – polskie doświadczenie uchodźcze w kulturze i literaturze» Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej протягом 2023-24 н. р., у рамках якого делегація студентів і викладачів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна відвідала Варшавський університет, де відбулися тематичні зустрічі й лекції.

Проф. Ісіченко Ю.А. провів цикл бесід з української літератури в Українському Католицькому університеті, богословсько-філософський факультет

Проф. Матушек О.Ю. Взяла участь у програмі Університету Падуї «Shaping a World Class University 2023». Вона викладала лекції студентам кафедри лінгвістичних і літературознавчих студій Падуанського університету (Італія) на тему «Література українського Бароко». Також проф. Матушек О.Ю. пройшла наукове стажування в Мюнстерському університеті (грудень 2023-липень 2024).

6. Організаційна робота

Кафедра регулярно виступає організатором наукових конференцій. Зокрема, у минулому навчальному році ми були співорганізаторами проведення такого наукового заходу, як Міжнародна наукова конференція «**Борис Грінченко: знаний і невідомий**», присвяченої 160-річному ювілею письменника» (19 січня 2024 р.). .

Кафедра організувала відкриту лекцію з літературним критиком Євгенієм Стасіневичем «Українська критика в ХХ столітті: хто, як і для чого» (10.04.2024).

7. Виховна робота, академічна доброчесність

Кафедра працює над академічною мобільністю викладачів, науковців та студентів. Куратори регулярно проводять кураторські години, присвячуючи їх культурним подіям і відомим постатям.

Доц. Сподарець М. П., доц. Кремінська І. М., доц. Телехова О. П. провели вебінар для студентів «Академічна доброчесність у навчальному процесі філологів-україністів» (03.04.2024).

Проблеми для вирішення:

1. Організувати рекламу ОПП, що готують спеціалістів для сучасного ринку праці. Запропонувати їх абітурієнтам і заповнити вакантні місця студентами на ОПП «Українська мова і література», «Українська мова і література та українська мова як іноземна» (маг.), «Українська мова і література і літературне редагування», «Українська мова і література та англійська мова» (бак.), а також на ОПП зі спеціальності 014 Середня освіта.
2. Збалансувати навчальні плани нових і діючих ОПП.
3. Активізувати публікування статей у індексованих фахових виданнях.
4. Інтенсифікувати процес електронного документообігу, повністю перевівши туди протоколи, НМК, розклади, графіки, індивідуальні плани й т. ін.
5. Активізувати міжнародну діяльність.
6. Звернути особливу увагу на дистанційну форму навчання та її технічне й методичне забезпечення.
7. Пожвавити роботу з аспірантами.
8. Звернути увагу на налагодження комунікації між студентом і потенційним працедавцем.
9. Провести низку заходів для ознайомлення студентів із засадами академічної доброчесності.

ПРО РОБОТУ ЗАВДУВАЧА проф. Олени МАТУШЕК

1. Навчальна робота

Навчальне навантаження у 2023-24 році становило 540 годин. Протягом звітнього періоду виконувала таку навчальну роботу:

- навчальний спецкурс «Біблія і українська література» (035 Філологія, денна й заочна форми навчання, філологічний факультет, спеціалізація українська мова і література, магістри, II курс);
- спецкурс «Польська література» (035 Філологія, денне відділення, філологічний факультет, спеціалізація українська мова і література, бакалаври, III курс);

- навчальний курс «Історія української літератури другої половини ХІХ століття» (035 Філологія, денна форма навчання, філологічний факультет, спеціалізація українська мова і література, бакалаври, II курс);

- брала участь у роботі приймальної комісії зі вступу до аспірантури;

2. Методична робота

- відвідувала заняття викладачів;
- готувалася до аудиторних занять;
- підготувала НМК навчальних дисциплін.

3. Наукова робота

1. Брала участь у роботі Міжнародної наукової конференції «**Борис Грінченко: знаний і невідомий**» (19 січня 2024 р., ХНУ імені В. Н. Каразіна) і як доповідач («Біблійні мотиви і образи у творчості Б. Грінченка»), і як керівник секції.

2. Брала участь у роботі Міжнародної наукової конференції «European Narratives and Identity: Ukraine - A New Perspective» (Париж, 25-26 червня 2024) – як член оргкомітету, керівник секції й доповідач.

Опублікувала статті:

- Матушек Олена. ЛІТЕРАТУРНІ ТОПОСИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ Й БАРОКО У РОМАНІ Д. ФАУЛЗА «МАГ» // Collection of Scientific Papers «SCIENTIA». Coventry, UK, 2023. С.143-145.

- Керувала написанням дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 10.01.01 – українська література Макарадзе Христини Зурабівни (4 рік навчання), Соколової Катерини Володимирівни (4 рік навчання) та Іртуганової Тетяни Русланівни (2 рік навчання).

- *Дисертація «Ідеологічний дискурс романів І. Багряного (літературні твори та кіноверсії, еміграція – Україна)* на ступінь доктора філософії була успішно захищена Макарадзе Христиною Зурабівною 26.01.2024 року в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

4. Організаційна робота

- була одним із організаторів Міжнародної наукової конференції «Борис Грінченко: знаний і невідомий», присвяченої 160-річному ювілею Великого Українця (19 січня 2024 р.);

- працюю у вченій раді факультету;
- проводжу засідання кафедри.

5. Виховна робота

- проводила профорієнтаційну роботу серед учнів-членів МАН;
- брала участь в організації зустрічі з випускниками у рамках «Тижня кар'єри».

6. Міжнародна діяльність

Взяла участь у програмі мобільності Університету Падуї «Shaping a World Class University 2023», викладала лекції студентам кафедри лінгвістичних і літературознавчих студій Падуанського університету (Італія) на тему «Література українського Бароко» (квітень, 2024).

7. Підвищення кваліфікації

Пройшла наукове стажування запрошеного вченого в кластері «Релігія і Політика» Мюнстерського університету, Німеччина (01.12.2023 – 31.07.24).

Звіт затверджено на засіданні кафедри історії української літератури
Протокол № 19 від 28 червня 2024 року

В. о. завідувача кафедри

Олена МАТУШЕК

Декан філологічного факультету

Євгенія ЧЕКАРЕВА